

DATUM
2021-04-20
ERT DATUM
2021-01-28

DIARIENR
2021/20-4
ER BETECKNING
U2020/05545

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Innovation som drivkraft – från forskning till nytta (SOU 2020:59)

Statskontoret redovisar i detta remissvar våra synpunkter på utredningen om innovationsstödet vid statliga universitet och högskolor (SOU 2020:59). Vi kommenterar i detta remissvar framför allt förslag som är betydelsefulla utifrån ett förvaltnings- och styrningsperspektiv.

Sammanfattning av Statskontorets synpunkter

Statskontoret bedömer att utredningens förslag sammantaget innebär ökade möjligheter till likvärdighet i tillgången till stöd och finansiering över landet. Vi bedömer även att förslagen ger en förbättrad styrning. Förslagen skapar även bättre möjligheter för insyn och överblick för riksdag och regering i och med förslagen om uppföljning och utvärdering.

Statskontoret tillstyrker utredningens förslag om:

- en breddad definition av nyttiggörande så att den omfattar *andra kunskaper* tillkomna vid högskolan genom ett tillägg i högskoleförordningen
- ett tydliggörande av högskolestyrelsernas ansvar för nyttiggörandearbetet och förvaltningen av holdingbolagen genom tillägg i högskoleförordningen
- att högskolor med innovationskontor i sin årsredovisning redovisar hur de medel som har tilldelats har använts för att bedriva verksamheten
- att ge UKÄ i uppdrag att årligen följa upp högskolornas nyttiggörandearbete
- att ge Vinnova i uppdrag att vart fjärde år utvärdera högskolornas nyttiggörandearbete och ge högskolor respektive regeringen underlag för hur arbetet kan utvecklas
- att UKÄ och Vinnova får i uppdrag att ta fram en modell för hur arbetet med uppföljning och utvärdering ska genomföras

- att holdingbolagens verksamhet redovisas som en särskild del av forskningspropositionen samt att årsredovisningen för det enskilda holdingbolaget biläggas respektive högskolas årsredovisning
- att de statliga holdingbolagen bildar ett gemensamt ägt bolag (Finansieringsbolaget) som b.la tillhandahåller stödfunktioner och upprättar en gemensam redovisning av holdingbolagens samlade verksamhet och underlag till Regeringskansliet
- att anställd vid förvaltande högskola inte får vara ordförande eller viceordförande i holdingbolagets styrelse samt att Regeringskansliet regelbundet bör erbjuda styrelseutbildningar.

Statskontoret avstyrker utredningens förslag om:

- ett tillägg i högskoleförordningen (12§) om att högskolorna till Vinnova ska lämna de uppgifter om sin verksamhet som myndigheten begär
- ett uppdrag till Arbetsgivarverket att bedriva ett långsiktigt arbete för att öka kunskapen om immaterialrättsliga frågor.

Statskontoret tillstyrker en breddad definition av nyttiggörande

Statskontoret tillstyrker förslaget att bredda definitionen av nyttiggörande i högskolelagen så att högskolorna ska verka för att andra kunskaper än forskningsresultat kommer samhället till nytta. Det tydliggör att det inte bara är genom forskare som lärosäten kan arbeta med nyttiggörande. Även utbildningsverksamheten skapar ny kunskap som bör komma samhället tillgodo. En breddad definition ökar relevansen att involvera lärare och studenter i arbetet med nyttiggörande.

Vi tillstyrker förslaget att i högskoleförordningen göra ett tillägg som tydligt reglerar högskolornas ansvar för nyttiggörandet. Ett tillägg i högskoleförordningen tydliggör vikten av arbetet som en integrerad del av högskolornas verksamhet. Statskontoret tillstyrker även förslaget att genom ett tillägg i högskoleförordningen lyfta högskolestyrelsernas ansvar för nyttiggörandearbetet och förvaltningen av holdingbolagen. Att frågorna kommer upp på högskolestyrelsernas agenda torde bidra till att göra arbetet mer prioriterat.

Förbättrad uppföljning och utvärdering kan ge kunskap om systemets ändamålsenlighet

Statskontoret tillstyrker förslaget att ge UKÄ i uppdrag att göra årliga uppföljningar samt att utvärderingar ska göras av Vinnova vart fjärde år. Statskontoret tillstyrker även förslaget att det i högskolornas årsredovisning ska redogöras för hur de medel högskolan har tilldelats för att bedriva

innovationskontor har använts (i de fall det är aktuellt). Statskontoret delar utredningens bedömning att det är viktigt med en tydlig uppföljning och utvärdering av högskolornas arbete med nyttiggörande. Det är av vikt för att skaffa sig kunskap om hur ändamålsenligt systemet fungerar och för att i förlängningen kunna justera hur statens medel fördelas och används. Statskontoret tar inte ställning till de modeller för utvärdering som utredningen presenterar, utan delar uppfattningen att frågan bör avgöras av UKÄ och Vinnova. Vi är positiva till att utvärderingen återrapporteras inom ramen för forskningspropositionen. Vi delar synen att det skapar bättre förutsättningar för att ge riksdag och regering en samlad bild av måluppfyllelsen inom området.

Statskontoret avstyrker tillägget i högskoleförordningen (12§) om att högskolorna till Vinnova ska lämna de uppgifter om sin verksamhet som myndigheten begär. Utredningen föreslår ett tillägg i den paragraf som reglerar skyldigheten för högskolorna att lämna uppgifter till UKÄ. Det uppdrag som utredningen föreslår att Vinnova får är dock betydligt smalare då det är avgränsat till en utvärdering av högskolornas nyttiggörandearbete. En risk med den föreslagna skrivningen i högskoleförordningen är att UKÄ:s och Vinnovas respektive roller vad gäller utvärderingen av högskolorna kan uppfattas som överlappande. Statskontoret menar att en skrivning som reglerar högskolornas ansvar att lämna uppgifter till Vinnova borde vara mer avgränsad och specifik.

Bättre förutsättningar för ökad insyn

Statskontoret tillstyrker utredningens förslag att holdingbolaget bildar ett gemensamt ägt aktiebolag bolag, Finansieringsbolaget. Vi instämmer i utredningens bedömning att man genom att samla kompetensen skapar bättre förutsättningar till en mer samlad redovisning och en bättre insyn och överblick för riksdag och regering. Det gemensamma bolaget kan bygga upp kompetens för att tillhandahålla gemensamma stödfunktioner och stå för en gemensam redovisning av holdingbolagen.

Utredningen anser att uppföljningen och styrningen av holdingbolagen har varit bristfällig och presenterar därför flera förslag som syftar till att öka tydligheten i ansvar och förbättra styrningen. Statskontoret ser positivt på att årsredovisningen för det enskilda holdingbolaget biläggs respektive högskolas årsredovisning. Vi tillstyrker även förslaget att holdingbolagens samlade verksamhet redovisas som en särskild del av forskningspropositionen. Statskontoret delar utredningens uppfattning att de föreslagna kraven på återrapportering ger en ökad insyn i verksamheten och förbättrar möjligheterna till styrning.

Statskontoret tillstyrker de förslag utredningen presenterar om sammansättningen i holdingbolagens styrelse. En tydlig reglering att anställda på högskolan inte bör vara ledande företrädare i holdingbolagets styrelse är positiv för att förhindra

jävssituationer. Förslaget att Regeringskansliet bör ge styrelsen stöd genom utbildningar för att stärka dem i deras roll som styrelseledamot för ett statligt bolag kan bidra i arbetet med den statliga värdegrunden.

Risk för överlappande uppdrag att stödja

Statskontoret avstyrker utredningens förslag om att ge Arbetsgivarverket i uppdrag att tillsammans med högskolor och arbetstagarorganisationer bedriva ett långsiktigt arbete för att öka kunskapen om immaterialrättsliga frågor. Statskontoret delar bilden av att kunskapen behöver öka, men ser inte varför uppdraget bör ligga på Arbetsgivarverket. Utredningen tar upp att det finns olika möjligheter att öka kunskapen, dels genom att återigen ge PRV ett uppdrag på området, dels inom ramen för förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter. Högskolorna som arbetsgivaren kan även ta ansvar för frågan och det gemensamma bolag som utredningen föreslår att holdingbolagen bildar (Finansieringsbolaget) bör ha immaterialrättslig kompetens. Finansieringsbolaget borde därmed kunna ge stöd till de enskilda högskolorna. Frågan om immaterialrätt ligger inte heller inom ramen för Arbetsgivarverkets kärnkompetens. Statskontoret ser därför inte att det är tydligt motiverat vad uppdraget till Arbetsgivarverket ska tillföra, det riskerar snarare att göra ansvarsfördelningen mellan olika aktörer mer otydlig. Statskontoret avstyrker därför förslaget.

Statskontoret anser vidare att utredningens förslag om olika stödfunktioner som bidrar till lärande skulle behöva utvecklas i vissa delar. Det framgår inte tydligt av utredningen hur de olika uppdragen som föreslås till PRV, Arbetsgivarverket och forskningsråden kompletterar och stärker varandra. Statskontoret upplever att uppdragen i viss mån är överlappande med varandra och andra delar av utredningens förslag.

Generaldirektör Annelie Roswall Ljunggren har beslutat i detta ärende. Utredningschef Gabriel Brandström, utredare Jana Fromm, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Annelie Roswall Ljunggren

Jana Fromm